

L'any 1978 el president de la Generalitat de Catalunya, Josep Tarradellas, visità Mallorca. Havien passat, feia ja mesos, les eleccions de juny del 1977. Arribava a l'illa per participar com a convidat d'honor en la constitució de l'ens preautonòmic, el Consell General Interinsular. Simbòlicament, en aquell acte de recuperació de l'autogovern balear es va voler atorgar una rellevància protocol·làriament destacada tant al president català com als més alts representants dels autogovernos recuperats del País Valencià i d'Aragó. Una sintonia que, llavors, la posada en funcionament de les autonomies a cada un dels països portà a l'oblit. Paradoxal, si més no.

En aquella visita Tarradellas declarà a la premsa mallorquina que la voluntat d'un país nacionalment diferenciat de la nació castellana no depenia tant de la història, ni d'aspectes identitaris, com d'allò que en democràcia compta de debò: el vot dels ciutadans. I que, des d'aquest punt de vista, Catalunya havia triat tenir representació a Madrid de forces nacionals catalanes, igual com els bascos, i altres pobles no.

Autonomies, Tarradellas i avui

Entorn de la figura de Tarradellas sovint s'hi mesclen sentiments contraposats. I no pocs interessos polítics i personals que xocaren en el passat amb la ferma personalitat política del president que permeté mantenir viva, amb un dramàtica precarietat de tota mena, la Generalitat a l'exili durant dècades. Més enllà de polèmiques o opinions divergents sobre Tarradellas, la seua preclara visió política ningú no li la pot negar. Aquelles declaracions fetes a Mallorca mantenen encara ara tota la validesa i posen de manifest, quasi un quart de segle després, que Tarradellas veuria avui amb preocupació la vida política de l'estat.

Caldria demanar-se que si el poder central, Madrid, apostà el 1977 per un pacte amb Josep Tarradellas, i el president de la Generalitat tenia tan clares les seues opinions sobre la qüestió nacional i el seu per què, passats el anys, *Madrid* (en el sentit del poder de l'estat: polític, econòmic, militar, prefectural de l'estat, mediàtic...) apostaria avui pel mateix? Res pitjor i més inútil que elucubrar, en història, sobre el que hauria pogut passar i no va passar. Però sembla pertinent el joc intel·lectual per argumentar que el *Madrid* de fa vint-i-cinc anys i el d'avui són molt, molt diferents.

Aleshores hi havia voluntat de diàleg i de pactes. Avui no hi ha cap altra voluntat que la de la imposició de l'homogeneïtat. Fa quasi un quart de segle *Madrid* reconeixia entitat política i jurídica a una institució, la Generalitat de Catalunya, la legitimitat de la qual provenia directament, si no més anteriorment, de l'autogovern català republicà que el franquisme havia eliminat, juntament amb totes les llibertats arreu de l'estat. I del franquisme d'on provenia, cal recordar-ho, la continuïtat jurídica preconstitucional del poder central, de *Madrid*, que va reconèixer el restabliment de la Generalitat. I aquelles dues realitats polítiques contraposades, tan diverses com que bevien de fonts legitimadores excloents, arribaren a un pacte a través el diàleg. És, avui, possible pensar en alguna situació semblant? Sembla evident que no.

Per què, aleshores, va ser possible el pacte? Perquè les dues parts, sens dubte, primaren allò que en democràcia és substancial: la voluntat dels ciutadans, per sobre de qualsevol altra consideració, inclosa la realitat jurídica i política del moment, la qual es va anar adaptant a la voluntat dels subjectes de dret, dels ciutadans. Això és la llavor de la democràcia.

Res no és immutable. Res no és intocable. Tot és, ha de ser, susceptible de canvi a través del diàleg i, com deia Tarradellas, l'únic que hi val, l'únic, és la voluntat expressada pels ciutadans. Si en això s'està d'acord, i tot demòcrata hi ha d'estar necessàriament, res no apareix com a impossible. Quan intel·lectualment i ideològicament es nega la preeminència de la voluntat dels ciutadans, es posa en qüestió la democràcia, per molt que es vulga disfressar. Quan es prima una realitat jurídica determinada sobre la voluntat d'un poble (democràticament expressada, això és: de manera individual a través del vot) el que es fa és capgirar el sentit essencial: els ciutadans, en lloc de disposar d'institucions i marcs jurídics perquè els serveixen, n'esdevenen ells servidors. La democràcia a l'inrevés. Aparença democràtica, i fons escassament democràtic, o nul.